

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Kedden Februárius' 4-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Spanyol Amerika.

A' Kadikshban, *Kereskedők' Kurirja* nevezet alatt kijövő újság azt mondván, hogy már most nem lehet többé kétségbe hozni a' Portugallus seregeknek *Montevideóba* lett bemeneteljeket, egyszersmind azon két proklamátziókat is kihirdette, mellyeket a' Portugallus vezérek a' La-Plata' balmelleyeke' lakosokhoz intéztek. Hanem azt megjegyezhetni-meg ezekről a' proklamátziókról, hogy az első ugyan, mellyet *Allegrete* kiadott, jól megegyez az azzal, melly a' 9 saámú Magyar Kurirban kijött: hanem a' második, már egészszen különbözö. Ez ekképpen jött ki a' Kadiksi nevezett újságban: — „A' nélkül, hogy valakinek valami személyes környúlállásait illetnök, mi csak azért jövünk, hogy a' Leghüségesebb Felségnek a' mi Uruknak nevében a' La-Plata napkeletre fekvö vidékeit elfoglaljuk. Ez a' mi Monarkhánk és a' Catholicus Felség között való egygyetértéssel esik ekképpen, 's a' melly egygyetértés benneteket, egy nagy, jól tévö, és nemes gondolkodású Monarkha' uralkodásának vet alája (*). Áldassék érette a' minden emberi sors' leg főbbigazgatójának nagy neve. A' mi czélzásunk az, hogy a' czivodásnak és egyenetlenkedésnek lármáját, a' melly köztetek szerentsétlen módon elterjedett, megnémítsuk. Reszkessenek a' lázasztók a' tsendesség nagy helyreállítója' fegyvereinek szemlélésére! Timások pedig maradjatok házaitoknál tsendességben. Ti

védelmet fogtok új atyafi polgártársaitoknak vitéz karjaikban találni — “

„L e c o r.

(*). Az a' kifejezés, a' melly itt előfordúl, 's a' melyből azt lehetne kihozni, hogy a' Portugallus seregek a' Spanyol és Portugallus Udvarok között való Kötés szerént mentek volna be a' *Montevideói* vidékekre, nagyon bizontalanná 's magamagának ellentmondóvá teszi ezt az egész dolgot. Ha nintsen ilyen egygyezés vagy kötés a' nevezett két Udvarok között, hogy mondhatja ezt *Lecor*, egy armádavezér, a' közönség' eleibe botosított hirdetésében? Ha pedig van ilyen egygyezés köztök, hogy eshetne az, hogy a' Spanyol Udvar még is a' Bétsi, Petersburgi, Londoni, és Párisi Udvarokhoz folyamodják az ő ezen ügyben való közbenjárásokért? A' Ministerek' újsága Londonban, a' Kurir, úgy igazítja el ezt a' nehézséget, hogy ennek a' *Lecor*' proklamátziójának hitelességét kétségbe hozza, 's azt is mondja, hogy neki meg van engedve, hogy fundamentum nélkül való hírnek lenni erőssítse azt, hogy a' Spanyol 's Portugallus Udvarok között oly kötés volna, melly által az utolsó hatalmat kapott volna arra, hogy az Amériкаи Spanyol tartományok közzül valamelyikbe beszállhasson — Ki tudja, talám ezen újságlevelünknek, melynek irásához, csak most kezdünk hozzá, még csak a' végihez sem közelítünk, mikor már bizonyosabb tudósítások lesznek kezünk között).

Nagy Britannia.

A' feljebb említett Londoni Ministe-
riális újság így írt Jan. 17-dik napján: —
„Tsak nébány napoknak kell eltelni, 's
összegyülekezve leszen a' Parlamentum.
Akár melly oldalról tekintsük ezen össze-
gyülekezésnek időpontját, országunk' álla-
potját, 's a' népnek hajlandóságát, bajos
volna hazánk' historiájában, legalább bé-
kesség' idején, egy olyan időpontra talál-
ni, a' melly ennél fontosabb lett volna.
Anglia azonközben tsakugyan még is min-
den Hatalmasságokkal békességes állapot-
ban van; a' ditsőségnek oly magas poltzán
áll, melyre még eddig soha sem ő maga,
sem valamely más ország nem hágott; né-
ki senkitől nints semmi függése; nállunk
szabadság uralkodik; állapotunkat más Ha-
talmasságok is irigylik. De más felől, ha
Angliának mostani állapotját a' békesség'
helyreállása előtt való állapotjával össze
hasonlítjuk, meg kell vallanunk, hogy ő
ehezképpest most inségben van; a' hada-
kozásról a' békességre való általlépés maga
után vonta azt, a' mi ennek természetikö-
vetkezése, a' melly ez, hogy kereskedő
portékáinkat, a' hadakozásra kívántató köl-
tségeknek megszűnése mellett, nem kere-
sik oly nagyon, mint a' békesség előtt; az
időnek járása, valamint másutt, úgy nál-
lunk sem vala oly kedvező, mint kívántat-
hatott volna, a' melly miatt az életre ki-
vántató legszükségesebb dolgok megkeve-
sedtek 's megdrágultak. Már most, egy
bizonyos rész, a' melly minden magavisele-
tével oda céloz, hogy mesterséges fogá-
sok által magát hatalmassá tehesse, ezen
történeteket, a' mellyeknek semmi emberi
erő gátat nem tehetett, arra használja, hogy
az Országlószék ellen oly mértékletlen ki-
áltozást és panaszolkodást gerjesszen-fel,
mellyet ez a' rész maga sem hiszen; egy
más rész pedig, a' melly minden békes-
ségnek, minden vagyonosoknak, minden
igazi bátorságos állapotnak 's valóságos sza-

badságnak ellensége, arra használja ugyan
ezen inségeket, hogy a' tudatlanok 's min-
den esmeretség nélkül lévő embereknek
gondolkodását megvesztegetvén, vellek el-
hitesse, hogy a' múlt hadakozások, pedig
a' mellyek az szabadságának megerősítte-
tésére szolgáltak, egyedül tsak elnyomat-
tatást szültek, és hogy tsak a' Parlamen-
tumnak reformáltatása által, mint egygyet-
len egy eszköz által, mind ezeket az insé-
geket egyszerre elhárítani lehetne, tudni-
illik a' szegénységet gazdagsággá, a' betegséget
egésséggé, 's a' szükségét bőséggé tenni lehet-
ne egyszeriben! Némelly visszaéléseket,
's a' Státus' alkotmányában találtató né-
melly részszerént való fogyatkozásokat úgy
terjesztenek a' nép' szeméi eleibe, mint
elegendő okokat a' Státus' egész épületének
felfordittatására. Valameddig az emberi
természetben gyengeségek találtatni fog-
nak, mind addig találtatni fognak fogyat-
kozások is minden emberi intézetekben. De
ha azt feltennők is, hogy ezen visszaélések
és fogyatkozások a' legnagyobb mértékben
meg legyenek nállunk: még is tsakugyan
így is átaljában tagadnunk kell azt, hogy
ilyen vádolóktól a' milyenek most a' miéink,
segedelmet lehessen várnuuk. A' bosszú-
állást szomjúzó vádolók, nem alkalmasok
arra, hogy ítélő bírák legyenek. Mit vár-
hatunk mi ezen emberektől, a' kik affélet
predikállnak a' sokaságnak, hogy a' tiszte-
let érdemlő régi intézetek tudatlanság' re-
sultátumai 's a' megavúlt országlások az ő
természetjek szerént bitangolások legyenek.
Ezek a' nagy újjászülők (regeneratorok)
nem sokat gondolnak azzal a' mit akár kinek
józan okossága általláthat, hogy olyan ál-
lapot, a' mellyet meg kell tartani, szintúgy
van, mint olyan, a' mellyet meg kell jobí-
bitani. Az ő célzássok szerént a' fennálló
alkotmánynak egészszen le kell tépettetni
előbb, hogy sem egy új háznak építéséhez
's felékesítéséhez foghassunk. Lehetetlen,
hogy ezen eszelősködők (*fanaticusok*) eránt
viseltető szeretetből, fedél nélkül maradni,

jónak találjuk. Ha szükséges az, hogy valamely változás történnyen, annak a' Constitúzióval megegyező úton, és nem eme' politikai Don Quixotok által kell munkába vétettetni, a' kik, mint a' raj, városról városra futkároznak (uyargalnak), 's ott emez előbbeni, *Párisi Halálulók'* gyökerecs ujitásait (Poissarden Radical Reform) magasztalják. A' megtsalattatásnak ezen, fájdalom! igen meszszerjedő próbái, 's a' Parlamentum' reformáltatása használatosságáról való rossz képzelődések azok a' tárgyak, mellyek a' jelenvaló környűállások között a' Parlamentum' tanátskozásait fontosokká fogják tenni. —

„Azt ugyan, hogy a' mi józan politika' útján, elegendő erővel 's készülettel járó Ministeriumunknak ezen bizontalankodásai igen nagyon félelmesek volnának, éppen nem gondolhatjuk. A' Ministerek elkészültek annak megmútatására, hogy azok a' költségkevesítések, mellyek tsak a' Státus' valóságos bátorságával 's azzal a' rangal, mellyet mi a' világ' nemzetei között birunk, egygyütt fennálhatnak, vagy már megtétettek, vagy pedig azonnal megtétetni fognak, mihelyest az okosság megengedi; és annak megmútatására is, hogy lehetetlenség, vagy ha nem lehetetlenség is, legalább nem okosság volna, mindent egyszerűben megtenni akarni. —

„Az úgynevezett *Ellenkezők* azonközben tsakugyan mind e' mellett is már még most előre felteszik azt, hogy a' Ministerek, gyalázatotérdemlő lépésekre való vete-medésre fognak vétettetni. Már kijelentette az *Ellenkezők'* része, hogy ő a' Régens Princz' beszédjére adandó megköszönő írásban jobbítást fog jóvallani, holott még eddig nem tsak ezen megköszönésből, hanem a' Parlamentumot kinyitó beszédből sem tud tsak egy szótagot is. A' Ministerek tehát az *Ellenkezőknek* ezen célzását megértvén a' Parlamentumnak azon tagjaihoz, kik az ő részeken vannak, a' kints-

tár' Titoknokja aláírása alatt Jan. 14-dikén ilyen Kerülő irást bocsátottak: —“

„Sir! Miathogy egészszen bizonyosnak lenni látszik az, hogy a' thrónus' eleibe nyujtandó köszönethen megjobbítatást fog jóvallani az *Ellenkezők'* része, 's erre nézve a' voksoláskor meg fognak oszlan a' voksolók, tehát kötelességemnek lenni tartottam uraságotat ezen környűállás felől tudósítani 's egyszersmind hathatósan megkérni, hogy viseltessék azzal a' figyelmetességgel erántuuk, hogy akkor, mikor ez a' voksolás fog esni, legyen jelen a' Parlamentumban. Nem alkalmatlankodtam volna ezen kérésem által uraságotnak, ha az *Ellenkezőknek* célzásai felől tökéletesen tudósítatva nem volnék. Szerentsém van lenni —“

„Arbuthnot, a' kintsés tár' Ministere.

Azok a' Patrióták (az úgy nevezett Reformatörök, kikről feljebb szolla a' *Londoni* Kurir) kik a' haza' boldogittathatásáért 's tulajdon erszényeknek megtölthetésiért ily eleven tűz által lelkesitetnek (így fejezi-ki magát egy író), Cumberlandnak *Carlisle* nevű városában a' múlt hónap' 8-dikán nagyon számos gyűlést tartottak 's a' haza' megtartathatását illető eszközökről tanáskoztak. A' főbb személyek, kik ezen gyűlésben figúráztak, a' következők voltak: Jollie, egy heteuként kijövő újságnak kiadója *Carlisle* városában; Mayson, egy Pipadia (pipaégető) ugyan ott; Carlile egy Esztergáros; Berghon, vándorló könyv-zsib-vásáros; és Elliot, a' társaság' Titoknokja, strimpfliszövő. Szerentséltenségekre ezeket is nagyon megázattatta egy jó zápor esső, mint a' *Hunt* gyűlést *Windsorban*. Hanem a' reformatzióért való kérőlevelet tsakugyan ezek is megkésztették.

I r l a n d i a.

Itt, az ország' napkeleti részén Galway

)

városában nagy lármázás esett a' múlt hónap' 9. - dikén. Moore nevű kereskedő egy hajót kásával megrakván más helyre akarta onnét küldeni eladni, mellyet a' nép eszébe vévén össze gördült, 's nem csak ellent állott néki, hanem a' házára rohanván ablakait 's minden házi butorait össze törte. Azután más kereskedőknek házaikra is reá rohant a' sokaság, a' hol kását 's krumplit rakáson beverni gondolt. Katonaságnak kellett megjelenni, hogy a' tsendességet helyreállítsa.

Frantzia Ország.

„Tegnapelőttől fogva tudjuk, így szoll a' Londoni Kurir Jan. 17. - dikén, hogy az a' költsönözés, mellyet a' Fr. országlószék' számára Londonban munkába vettek, végrehajtatott legyen. Előbb úgy hallottuk volt, hogy költsönvétetődő summa tsak 15,000,000 Frankokból áll: de ma úgy tudjuk, hogy 300,000,000 fog lenni. A' *Morning Chronicle* igen rúdul beszéll ezen költsönözésért, 's azt erőssíti, hogy ezt a' nagy summát az Anglus Országlószék' kezességére kapta volna nállunk Frantzia ország: mi ellenben bizonyos kútfőből tudjuk, hogy a' mi Országlószékünk semmi részt nem vettezen munkában, és a' tőlle eleinten ezért kívántatott kezességvállalást átaljában megtagadta. Az egész munka tsak a' Frantzia Országlószék és néhány Angliai 's más idegen országi kereskedő házak között ment tökéletességre, a' melly házak, mint eddig tudjuk: Londonban *Baring és Hope*; Hamburgban *Parisch*; Párisban *Perregaux-Lafitte*. Az Anglus kereskedők tsak negyedrészt adják a' summának; háromrészt külső országokból való kereskedők adják. Illy nagy summának költsön való kaphatása elég nyilvánosságos bizonyosága annak, hogy azok, a' kik ennyi pénzt össze szerkeztetnek, a' végre, hogy azt a' Frantzia országlószéknek költsönözzék, melly nagy bizodalommal legyenek ezen Országlószékhez, 's a' békessegnek állandóságához. —

A' *Morning-Chronicle* ellenben aztirja, hogy úgy beszéllnek, hogy az Angliai Országlószék tsakugyan megígérte volna, hogy azon summáért, mellyet a' Frantzia Országlószék költsön keres, kezességet fog vállalni oly feltétel alatt, ha Frantzia ország a' maga kikötőhelyeibe Angliának bizonyos áruportékáit, valamelly meghatározott ideig bebotsátja.

A' *Londoni Times* így okoskodik Fr. országnak jelenvaló környülállásairól: — „A' *Liberal* nevű újság azt írta vala, hogy Anglus Minister Canning azt mondotta volna Párisban, hogy Anglia gondoskodni fog azeránt, hogy Frantzia országnak 20 esztendőknél lefolyta alatt se ármádája se hajós serege ne lehessen. Ha ezen irónak tsak mi kevés okossága lett volna, által látta volna, hogy egy Anglus Minister ilyent nem mondhat. Frantzia ország maga, az ő Bonapartéja, 's az ő külömbkülömb időkbéli revolútzioi, fosztották-meg őtet az ő hajós seregeitől, még pedig oly nagyon, hogy 20 esztendő alatt néki semmi hajós serege nem lehet, ha tsak mi nem adunk néki: sőt ha mi adnánk is néki hajókat, hol venné az azokhoz kívántató hajóslegényeket. Az ő ármádáit a' hosszashadakozás gyengítette el, melly állapotjából tsak lassanlassan kaphat erőre. Ez a' *Liberal* újság még azt is mondja nekünk, hogy mi ellenséges indulattal viseltetünk Frantzia ország eránt. Mi bizonyossá tehetjük őtet, hogy Anglia maga, 's pedig önnön javára kívánnya, hogy Frantzia ország nem soká vissza állhasson az Európai népek között arra a' szép és tisztességes poltzra, melytől a' ditsősségszomjúzás által fosztotta-meg maga magát. Ha Frantzia ország a' maga utóbbi nagy elhatalmasodása után, a' maga nyúghatatlan fejei által ingereltetvén, még egyszer próbát tenne, meglehet, hogy a' világot egy darabig nyúghatatlanokdathatná: de bizonyosan ismét megtalálná a' mit keresne, ugymint a' még tiszerte nagyobb inséget és veszedelmet. Járjon ő a' betsület'

útján, 's bizonyosan eljut idővel azon pöltz-
ra, a' mellyen állandóul és bátorságosan
megmaradhat. A' mi seregeink telyesség-
gel nem kevesítettethetnek Frantzia ország-
ban, nem tsak azért, hogy azoknak tartat-
ása ott nekünk semmibe nem kerül, ha-
nem azért is kiváltképpen, hogy ott a' bé-
kességnek fenntartására sokat tesznek, míg
mi azalatt itthon sokat meggazdalkodhatunk,
vagy megkímélhetünk. Nekünk hasznos
az, és kötelességünk is hozza magával, hogy
azokra a' zengésekre, a' mellyek Frantzia
országban még most is tartanak, figyelmez-
ni meg ne szünnyünk, azért, hogy a' re-
volúziót 's hadakozást óhajtó rész erőt ne
vehessen, 's a' hadakozásnak inségeit va-
lahogy a' szomszéd országokra is, még egy-
szer ki ne terjeszsze. Még most kevesebb
költségekkel egészszen kioltathatik a' hamú
alatt pislogó szikra, 's a' t."

A' Követek' kamarájának ülése neve-
zetes vala Jan. 22-dikén a' Királynak ab-
ban felolvastatott néhány rendelkezéseire néz-
ve, mellyek között az első annak megha-
tározatását illeti, hogy a' Követek' 5-töd
részének a' kamarából esztendőnként való
kilépése miként eshessék-meg, tudni illik:
A' 86 departamentek, mellyekből Frantzia
ország áll, felosztatnak 5 szakaszokra. Az
országnak egy mappáján, mellyet a' Király
a' kamarához küldött, öt külömbkülömbfé-
le színekkel fordúlnak elő a' departamen-
tek. Sorsvonás által számokat fognak ezen
mappán kapni a' departamentek: most pe-
dig addig is, míg a' sorsvonás megese, az
A, B, C, D, és E betük által jegyel-
tettek meg. Meghatározatott, hogy az öt
betű között mindenik, mitsoda departa-
menteket jelentsen. Az öt betűk egy ve-
derbe vettetnek, 's rendre kivonattatnak.
A' mellyik először kivonattatik, az I-ső, a'
mellyik másod vorszben, az a' II-dik sza-
kaszt jelenti, és így tovább. Az egygyik
Titoknok bevetett az egész kamara' láttára
öt golyobisokat, mellyekre az öt betűk fel-
metzette valának, a' vederbe, 's az Elöl-

ülő öket egymásután kivonta, így rendel:
C, D, E, B, A. Tehát C, az az, a' C
által jelentetett 17 departamentek azok, a'
mellyek a' magok Követeik helyett ezen
esztendőben másokat választani 's Párisba
küldeni, vagy a' regibbeket újra választani
köteleztetnek. — Egymás végzése által
azt adatja a' Király tudtára a' kamarának,
hogy nyúljon új *Elölülőnek* választásához,
minthogy Pasquier, az eddig volt Elöl-
ülő Törvénytételre ügyelő Ministerré ne-
veztetett.

A' S. Denisi templomban az ottlé-
vő temetőben fekvő Királyokért, Királyné-
kért, Princekért, 's Princznékért, közönsé-
ges halotti szomorú ájtatosság tartatott Jan.
20-dikán. Az egész templom be volt fe-
ketével vonattatva; 's a' Királyi korona és
páltza, egy különösen e' végre készült ál-
láson egy veres bársony párnára vala hely-
heztetve. Misét a' S. Claudei volt Püspök
Rohan-Chabot mondott; mellette a' nem
rég' felállittatott Királyi Káptalan' Kano-
nokjai szolgálták. A' XVI-dik Lajos' Tes-
tamentoma most is minden Párisi újságle-
velekben kihirdettegett, 's a' 21-dikben
tartatott szomorú innepi ájtatosságokért,
22-dikben újságok nem adattattak-ki; 21-
dikben sem komédiai játékok sem egyéb
mulatságok nem adattattak.

Minthogy a' múlt Januariusban valami
gonoszok a' *Pater-la-Caise*' temetőjében
vagy két koporsókövet özsze törtek, te-
hát a' departament' Prefektusa két poli-
tziái katonát és két nagy Angliai komon-
dor kutyát (*Doggen*) kéntelenített oda ren-
delni, hogy ott lakjanak 's vigyázzanak,
hogy többé semmi effélék ne történhesse-
nek.

Északi Amerika.

Irták vala, hogy Hadnagy *Cunning-
ham*, a' *Firebrand* nevű Amerikai ha-
jónak Kommandánsa a' badi itelőszek által
egészszen büntelennek lenni találtatott vol-
na. Most pedig azt írják, hogy nem tsak

hogy ötet büntelennek lenni találta az említett ítélőszék, hanem ennekfelette, a' *Firibrandnak* a' Spanyol hajók által lett megtámadtatását oly meggyaláztatásnak nyilatkoztatta lenni, *mellyet a' Spanyolok ingereltetés nélkül követtek-el az Amérikai zászlón.*

Az Egygyesült Státusok zászlóira azon 13 Státusoknak jelentésére, mellyekből ez a' szabad ország eleintén öszszeszerkeztetődött, 13 csillagok tétettek volt, 's azóta semmi változás nem esett ezen számon. Most az a' kérdés fordult elő a' törvényhozó gyűlésben, hogy ne változtassák-e meg? Nagy többséggel meghatározatott, hogy meg kell változtatni, és a' Státusok' számáhozképpent kell szaporítani a' csillagokat is.

A' *Congressus* előtt jeles per jött kérdésbe. Egy *Ney-Yorki* kereskedő egy hajót megtöltött mindenféle hadi készületekkel, 's a' Déli Amérikai Insurgensekhez akarta küldeni. Kétségkívül igen nyilvánosságosan bánt a' dologgal, minthogy az Elölülő jónak találta megparantsólni a' vámosoknak, hogy tartóztassák le az említett hajót. E' meg is történt: hanem a' tulajdonos pert indított a' vámosok ellen. A' Birák úgy találták, hogy néki igazsága van, 's azt ítélték, hogy a' Vámosok tartoznak néki a' kárát vissza téríteni. A' Vámosok pedig azt mondják, hogy fizesse vissza azt az Elölülő, a' ki nékiek a' hajónak letartóztatását parantsolta. A' *Congressus*' eleibe vitték a' pert.

Elegyes dolgok.

Tudnivalóképpen a' Hegyi-Skotusok a' Föld' leg megfásultabb népei közzé tartoznak.

Egy utazó rólok ezt beszéli:

Az öreg Sir Even Cameron af Lachielt

70 esztendő's korában kinn lepte az éjtzaka a' vadászaton. Ö magát Plaidjába be takarta (ez egy gyapiúbol való köntös, mellyet a' Skotusok köpönyeg gyanánt viselnek), és ilyen módon egész megelegetéssel lefeküdt a' hólepte földre. Társai közt, kiknek éppen így kellett az éjtzakát kihuzniok, ott volt az ő *unokafia* is, a' ki hogy könnyebben fekhessen, egy hóbuját öszvehemelygetett, és ezt feje alá tette. Látván ezt az öreg Fejedelmetske, fellobbant haragja; 's minthogy ezt nem egyébnek, mint Nemzettsége el kortsosodása jelének tartotta, szégyen gyalázat! így kiáltott fel, 's a' hó-vánkost félre taszítván: hát, úgymond olyan puha asztony ember vagy te, hogy Fejtámaszra van szükséged? — Midőn a' Hegyi-Skotusoknak hideg, száraz, szeles időben kell az éjtzakát a' Hegyek között tölteniök, gyakran Plaidjokat be mártják a' vízbe, 's azután annak egy tsútsát fejekre tévén e'szerént azt egész testekre köröskörül rá tekerik. Így feküsznek a' Dombnak széltől ment felére, bolott a' nedvesség és testeknek melege olyan párát csinál, mint ha valami forró bográcsbol emelkedne az fel. Abban az értelemben vagynak ők, hogy a' nedvesség plaidjoknak szövését sürübbé tévén, ez által meleget csinál. Én ugyan soha sem láttam, hogy ezen módon intézték volna el magokat az éjtzakai nyugodalomra; de gyakran akadtam reggelenként a' hó közepén olyan helyekre, mellyekről a' hó elkopott, minthogy ők azt ott feküdvén el heverték. A' nedvesség nékiek soha sem unalmas, — az essőt soha se kerülik ki. Gyakran láttam, hogy reggeltől fogva setét estig áztak, és tsupa lutskosok voltak. Tsak süvegjeket veszik illyenkor le, és azt mint valami spongyiát ki fatsarván, azután fejekre ismét felteszik.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

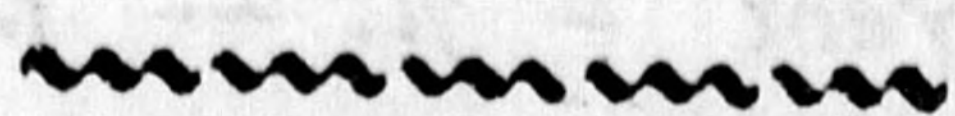
Magyar Ország.

Nagy Váradrul Januarius' 16-án.

Itten mind mostanáig kimondhatatlan nagy a drágaság, olly annyira, hogy egy köből tiszta búzának 50 fl., egyvelgesnek 40 fl., rozsnak 35 fl., kukoritzának 26 fl. árpának 24 fl., zabnak 18 f., egy font hús-
nak 16 kr., gyertyának 1 fl. az ára. A' mire való nézve az alamisnát kérők' száma olly nagy, hogy ha egy napba hús kopogtattja az ajtót, még nem sok 's szenvedhető; de a' mi szánakozásra méltó, néha néha éhség miatt az útzákon és piatzokon halva találatnak többen közzülök.

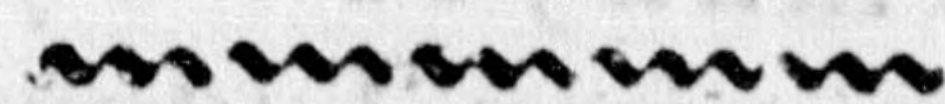
Szántórol Abauj-Vármegyéből December' 8-dikán 1816.

A' midőn Göntzi Járásbeli Chirurgus Krausz Filep Jakab úr, több ízben orvosi tudománya által nyert dítséret-koszorúkat fáradhatatlan igyekezetével érdemesebbekké tenni törekedvén, annak rendes folyamattja szerint a' fent irt járásban hivatal szerént való látogatás végett fáradozott, bizonyos szoros uton, egy rosza vetemedett ember a' kotsin ülő Orvos urnak útját állván, előbb tüzet kért a' pipájába tölle, 's ezt meg nem nyerhetvén, tüstént pénzt, és a' zseb óráját által adatni kérte, mellyre a' Seborvos úr az útonállónak mutatni akarván, hogy nem lenne vele egyebe a' krisztélyozó eszközénél, azt a' nagy rettegés miatt hirtelen kezébe kapta; mellyet látván az úton álló, fegyvernek gondolta lenni, és sebes futamodásnak eredvén, szerentsésen ott hagyta a' Seborvos urat.

Az idő járás Austriában most igen nevezetes. Egész Januáriusban havat' se' lát-

tunk; a' jégnek híre sints a' Dunán; hideg tsak olyan jár, hogy a' sárt is alig gemberiti-meg éjjelenként. Sokan úgy itélnek, hogy telünk nem is fog már lenni.

Jelentés a' Tudományos Gyűjtemény eránt.

A' Nemzetnek tudományos, és mesterségbéli Culturája legjelesebb disze, legditsőbb ereje, 's legfőbb java. Különös gondviselést, tápláltatást, 's elősegítést érdemel, 's kíván az. E' végre valók a' Tudományos irások, és gyűjtemények. Ezeknek szüksége, haszna világ-szerte megemértetett, Ama darabos és egybefüggetlen tudósítások, mellyek a' politikai újságokkal közöltetnek, a' valóságos tudományok' szerzésére, 's gyarapítására elégtelenek, és alkalmatlanok. A' béléatást kiterjeszthetik ugyan, de világosságra, 's mélységre nem vihetik. Nincs Európában olly nagyra kelt Ország, melly a' napos híradásokon kívül Tudományos gyűjteményekkel is nem élne tökéletesülésére, 's csinosulására.

Magyar Nemes Nemzetünk mind eddig ily célú munka nélkül szűkölködvén, úgy latszott, mintha saját kimíveltetéséhez látni nem akarna; a' tudományok' pályáján másokkal verset futni nem igyeksenék; nyelvének keletét előmozdítani nem kíváná, a' mire minden Nemzetek buzgón törekednek. Tudósainknak elmélkedéssekre az eledel, munkásságoakra az ösztön, esmérteik', 's találmányaik' közlésére az alkalmatosság fogyatkozván, úgy tetszett, mintha a' Magyaroknak az elme, ész, találmányosság megtagadtatott volna, legfőbb a' Poétai, 's fordítói tehetség jutott volna részül; mintha Hazánk' történeteit, terméseit, törvényeit az idegenektől tanulniok kellenék. Azoknak is, kik a' külföldi Írókkal, 's nagy férfiakkal vetélkedni

bátorkodtak, munkájok fogamatlan, érdemek esméretlen, és, rossz akarójiktól betstelenítettvén, kissebbségek menthetetlen maradtak.

Ezekre nézve szükségessé lön nekünk olly Tudományos Gyűjtemény, melly I. Mindennemű Tudományok, 's mestersegek' műveltetését, gyarapítását, tökéletesítését; földünk' természeti, geographiai, históriai, 's polgári állapotjának bővebb, 's bizonyosabb esmértetését; nyelvünk' és orthographiánk' előmeneteletét; nagy és tudós Hazánkfiainak munkáit, érdemeit, életleírásit 's t. e' f. *eredeti értekezésekben* magában foglalja. II. A' Magyarországi irásoknak, 's műveknek vizsgáltatását, 's a' külföldiek' vizsgáltatásinak kivonását, mennyire közhasznúak vagy miniket illetnek, adogassa. III. Az új találmányokat, könyveket, szerzeményeket, intézeteket, műveket, jutalom-kitételeket; Tudós és érdemes Hazánkfiainak jutalmaztatását, 's t. e' f. elő terjeszse.

Ezen czélú Tudományos Gyűjtemény' egybeszerzésére több Pesti és Budai közjóra törekedő Férjfiak eltökéllék magokat; elősegítésére számos, nagy érdemű hazai Írók ajánlák szolgálattyaikat, (néhányak bé is küldötték munkájokat), Ő Felsége, fényesen Uralkodó I. Ferencz Királyuuk kibotsátására kegyes engedelmet

adott; én alábbírt kinyomtatására a' kívántató készülteket megtettem.

A' munka Esztendőnként 12. hólnapos kötetekben, öszveséggel 96—100 ívekben, ezen papiroson 's betűkkel, fejer borítékban, egy kép metszettel (Vignet), bekötve fog kiadattatni. Az első kötet már el is készült). Az ára leszen azitt helyben nálam előfizetőknek 18 forint; postán borítékba megküldetéssel pedig 20 forint, Velin papiroson 45 forint, melly a' név és titulus' hibátlan feljegyeztetésével, vagy hozzám, vagy a' Pesti, és Budai Postahivatalokhoz útasíttassék. Mindenik hólnap' elején szét-botsáttatik egy kötet.

Mind azon derék és betses Hazafiak, kik a' Nemzeti méltóság' kívántatását esmérik 's érzik, illendő tisztelettel kérettetnek, hogy valamint engem' már sok Magyar munkák' kibotsátására segítettek, ez igyekezetemben is kész előfizetésekkel éleszteni, 's gyámolítani méltóztassanak.

Pesten Jan. 29-dik. 1817.

Trattner János Tamás.
Cs. Kir. pr. Könyvnyomtató

Megjegyzes. — Itt Bétsben, a' kinek tettzeni fog, Udvari Agens T. Udvarnokj Lajos Urnál is leteheti az előfizetést.

Ján. 31-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzédulában 360 2/3 — forintot,
— egy Császári aranyért. — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.

Febr. 1-ső napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 362 3/4 — forintot,
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.

Febr. 3-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 366 — forintot,
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — kr. adta k.

Bétsben a' marhahusnak fontja 36 krajtzarra határozatott.